ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Συγγραφή : *Φραγκούλη Δήμητρα* **,** *Κεφαλά Κωνσταντία* *(31/3/2005)*
Για παραπομπή : *Φραγκούλη Δήμητρα , Κεφαλά Κωνσταντία , «Αστυπάλαια», 2005, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Μ. Ασία*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6846>

Αστυπάλαια

Περίληψη :

Γενικές Πληροφορίες

Έκταση: 96,42 τ.χλμ.

Μήκος ακτογραμμής: 128 χλμ.

Πληθυσμός: 1.238 κάτοικοι

Πρωτεύουσα του νησιού και πληθυσμός της: Αστυπάλαια (1.036 κάτοικοι)

Διοικητική διαίρεση: Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Νομός Δωδεκανήσου, Επαρχία Καλύμνου, Δήμος Αστυπάλαιας

Μουσεία: Αρχαιολογικό Μουσείο Αστυπάλαιας, Ναρκίσσειος Δημοτική Βιβλιοθήκη

Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία: Αρχαία πόλη και ακρόπολη, Αρχαία νεκροταφεία, Αρχαίος πύργος και μινωικός οικισμός στο Βαθύ, Βενετικό κάστρο των Querini, Μυκηναϊκό νεκροταφείο στο Σύγκαιρο, Λείψανα παλαιοχριστιανικής βασιλικής στη Μαλτεζάνα, Λείψανα παλαιοχριστιανικής βασιλικής στο λόφο του Αγίου Βασιλείου στο Λιβάδι

Εκκλησίες: Ναός της Παναγιάς του Κάστρου, Ναός Αγίου Γεωργίου, Ναός Παναγίας Πορταΐτισσας, Μονή Παναγιάς Φλεβαριώτισσας

Παραδοσιακοί οικισμοί: Μεσαιωνικός οικισμός του Κάστρου

Φυσικά μνημεία: Η ανατολική Αστυπάλαια, οι γύρω νησίδες και η θαλάσσια περιοχή έχουν ενταχθεί στο κοινοτικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών "NATURA 2000". Ολόκληρο το νησί αποτελεί Σημαντική Περιοχή για τα πουλιά της Ελλάδας

Φεστιβάλ: Φεστιβάλ «Στην Αστυπάλαια για τις Τέχνες και τον Πολιτισμό» (δύο κύκλοι εκδηλώσεων, χειμερινός και καλοκαιρινός), εκδηλώσεις από τον Πολιτιστικό Αθλητικό Οργανισμό του Δήμου Αστυπάλαιας

Πανηγύρια: Παναγία Πορταΐτισσα (τριήμερο 14-16 Αυγούστου), Παναγίας Θωμά στο Βαθύ (8 Σεπτεμβρίου), Παναγίας Πουλαριανής (8 Σεπτεμβρίου), Αγίου Δημητρίου (26 Οκτωβρίου), Αγίου Παντελεήμονα (27 Ιουλίου), Σωτήρα Χριστού (6 Αυγούστου), Πανηγύρι στη Μονή Αγία Λιβύης (2 Φεβρουαρίου)

---

1. Ονομασία – φυσικός χώρος – περιβάλλον

Η Αστυπάλαια, ή αλλιώς Αστροπαλιά, Αστουπάλια ή Σταμπάλια, είναι το δυτικότερο νησί του Νομού Δωδεκανήσου και βρίσκεται ανάμεσα στις Κυκλάδες και τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα.

Η Αστυπάλαια, η ονομασία της οποίας σημαίνει στα αρχαία ελληνικά «παλιά πόλη», φέρεται σύμφωνα με τη μυθολογία ως κόρη του Φοίνικα και της Περιμήδης και αδελφή της Ευρώπης. Κατά την Αρχαιότητα ήταν γνωστή ως «ιχθυόεσσα», από την αφθονία των αλιευμάτων της θάλασσάς της, ενώ την αποκαλούσαν επίσης «τράπεζα των θεών» λόγω της αφθονίας των προϊόντων της. Ο χαρακτηρισμός της από τον Αριστοτέλη ως εχθρού των φιδιών («έχθρα τοις όφεσι») οφειλόταν στην απουσία φιδιών στο νησί. Η νεότερη ονομασία Αστροπαλιά είναι κατά πάσα πιθανότητα παραφθορά της αρχαίας, αν και κατά καιρούς έχει συνδεθεί με –μάλλον παρετυμολογικές– ερμηνείες που αναφέρονται στη λάμψη του έναστρου ουρανού του νησιού τις ξάστερες νύχτες.

Η Αστυπάλαια χωρίζεται σε δύο τμήματα, στο Μέσα και στο Έξω Νησί, που συνδέονται μεταξύ τους με μια στενή λωρίδα γης. Το δυτικό τμήμα είναι ψηλότερο (482 μ.). Ο πληθυσμός του νησιού κατανέμεται σε τέσσερις οικισμούς: την Αστυπάλαια (Χώρα), την Ανάληψη, τα Λιβάδια και το Βαθύ. Το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού βρίσκεται στο ομώνυμο χωριό, που είναι χτισμένο αμφιθεατρικά στο βράχο. Τα σπίτια ξεκινούν από το λιμάνι, τον Πέρα Γιαλό, και φτάνουν ως την κορυφή, όπου ορθώνεται το κάστρο με τη σκούρα ντόπια πέτρα, από όπου ξεπροβάλλουν οι κατάλευκοι τρούλοι της εκκλησίας της Ευαγγελίστριας και του Αγίου Γεωργίου.

Συγγραφή : *Φραγκούλη Δήμητρα , Κεφαλά Κωνσταντία (31/3/2005)*
Για παραπομπή : *Φραγκούλη Δήμητρα , Κεφαλά Κωνσταντία , «Αστυπάλαια», 2005, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Μ. Ασία*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6846>

Αστυπάλαια

Νησί άνυδρο και ξηρό, η Αστυπάλαια καλύπτεται κατά 97,8% από σκληρόφυλλους θάμνους που χρησιμοποιούνται για βοσκή και μελισσοκομία. Τις τελευταίες δεκαετίες εμφανίζονται νέες μορφές οικονομικής δραστηριότητας, προσανατολισμένες στον τριτογενή τομέα ως αποτέλεσμα της τουριστικής ανάπτυξης του νησιού.

2. Ιστορία

Το νησί πρωτοκατοικήθηκε στα Προϊστορικά χρόνια, όπως άλλωστε μαρτυρούν τα ευρήματα από κυκλαδικούς οικισμούς στο Αρχάβλι αλλά και τα μεταγενέστερα από τις μυκηναϊκές θέσεις Αρμενοχώρι και Σύγκαιρο. Μεταξύ των κατοίκων του αναφέρονται οι Μινωίτες και οι Κάρες, ενώ στα Ιστορικά χρόνια αποικήθηκε από Μεγαρείς και Αργίτες. Το νησί κατά την Αρχαιότητα διέπρεψε στη ναυτιλία με πλούσιο και σημαντικό στόλο. Η ανάπτυξη του εμπορίου σχετίζεται με την ευνοϊκή γεωγραφική θέση του νησιού στους θαλάσσιους εμπορικούς δρόμους που ένωναν τις δύο πλευρές του Αιγαίου.

Η Αστυπάλαια υπήρξε μέλος της Α΄ Αθηναϊκής Συμμαχίας (454-424 π.Χ.). Είχε βουλή και αιρετή δημογεροντία, πρυτανείο, στοά, αγορά και ιερά όπου λατρεύονταν ο Δίας, ο Ασκληπιός, η Αθηνά, ο Ποσειδώνας, η Άρτεμη και ο Διόνυσος, καθώς και οι δύο Ολυμπιονίκες Ονεισίκριτος και Κλεομήδης. Την Ελληνιστική εποχή υπήρξε λιμάνι-σταθμός των Πτολεμαίων και της Αιγύπτου. Ανέπτυξε μεγάλη ναυτική δραστηριότητα και είχε φήμη για τα άφθονα γεωργικά προϊόντα της, πράγμα που έρχεται σε αντίθεση με τη σημερινή ακαλλιέργητη εικόνα του νησιού. Κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο χρησιμοποιήθηκε ως ορμητήριο στις επιχειρήσεις τους κατά των πειρατών του Αιγαίου.

Το 1207, τρία χρόνια μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους κατά την Δ΄ Σταυροφορία, ο δούκας της Νάξου Μάρκος Σανούδος παραχώρησε το νησί στο Βενετσιάνο αριστοκράτη Giovanni Querini. Η οικογένεια Querini κράτησε την Αστυπάλαια ως το 1522, οπότε το νησί πέρασε υπό οθωμανική κυριαρχία. Στη διάρκειά της η Αστυπάλαια, όπως και άλλα νησιά του Αιγαίου, έχαιρε προνομίων που της είχαν παραχωρηθεί από τους Οθωμανούς, βάσει των οποίων μπόρεσε να αναπτύξει ένα καθεστώς σχετικής κοινοτικής αυτονομίας.

Το 1830, σύμφωνα με το πρωτόκολλο του Λονδίνου, η Αστυπάλαια δε συμπεριλήφθηκε στην επικράτεια του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, αλλά παρέμεινε υπό οθωμανική κυριαρχία. Κατά τον επόμενο αιώνα ακολούθησε την ιστορική πορεία των υπόλοιπων Δωδεκανήσων. Το 1912 πέρασε στα χέρια των Ιταλών, το 1945-1947 βρέθηκε για λίγο υπό αγγλική διοίκηση και τέλος το 1948 ενσωματώθηκε στην ελληνική επικράτεια.

3. Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία

Ίχνη κυκλαδικών οικισμών υπάρχουν στο Αρχάβλι, όπου βρέθηκαν αγγεία, πιθάρια, ίχνη φωτιάς και λυχνάρια, ενώ λείψανα μινωικού οικισμού και χαλάσματα Πύργου δεσπόζουν στην είσοδο του όρμου Βαθύ.

Απομεινάρια παλαιοχριστιανικής Βασιλικής (5ου αιώνα) με αξιόλογα ψηφιδωτά βρίσκονται στη Μαλτεζάνα. Πάνω σε αυτά έχει χτιστεί το εκκλησάκι της Αγίας Βαρβάρας, με ιωνικό κιονόκρανο στο υπέρθυρο.

Στην κορυφή της πλαγιάς, όπου είναι χτισμένη η Χώρα, βρίσκεται το κάστρο των Querini, αξιόλογο παράδειγμα νησιωτικού φρουριακού οικισμού. Μέσα στο ερειπωμένο κάστρο υπάρχουν δύο εκκλησίες. Η παλιότερη είναι εκείνη του Αγίου Γεωργίου με ξυλοσκάλιστο τέμπλο. Στην είσοδο του κάστρου βρίσκεται η εκκλησία της Παναγίας της Πορταΐτισσας ή Παναγιάς του Κάστρου (Ευαγγελίστριας) που χτίστηκε από τον όσιο Άνθιμο στα μέσα του 18ου αιώνα. Έχει ξυλόγλυπτο εικονοστάσι, ντυμένο με λεπτό φύλλο χρυσού, μοναδικό στο είδος του και γλυπτό δικέφαλο αετό στο πάτωμα. Δίπλα στην εκκλησία της Παναγιάς στεγάζεται μικρή εκκλησιαστική συλλογή με παλιές εικόνες.

Το μοναστήρι της Παναγιάς της Φλεβαριώτισσας στη Χώρα είναι χτισμένο σε κοίλωμα πλαγιάς. Υπήρξε αρχαιότατο κέντρο λατρείας, όπως δείχνουν αρχιτεκτονικά μέλη στην αυλή.

Αξιόλογη αρχαιολογική συλλογή με επιτύμβιες στήλες, βάθρα, ανάγλυφα και κιονόκρανα βρίσκεται στη Ναρκίσσειο

Συγγραφή : *Φραγκούλη Δήμητρα , Κεφαλά Κωνσταντία (31/3/2005)*
Για παραπομπή : *Φραγκούλη Δήμητρα , Κεφαλά Κωνσταντία , «Αστυπάλαια», 2005, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Μ. Ασία*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6846>

Αστυπάλαια

Δημοτική Βιβλιοθήκη.

(Δήμητρα Φραγκούλη)

4. Το Κάστρο της Αστυπάλαιας

Το Κάστρο της Αστυπάλαιας βρίσκεται στην κορυφή του λόφου που δεσπόζει επάνω από το λιμάνι του νησιού, μεταξύ δύο υπήνεμων κόλπων, και ακολουθεί το περίγραμμά του. Στο ίδιο βραχώδες έξαρμα πιθανολογείται ότι υπήρχε και η αρχαία ακρόπολη. Το στενό και επίμηκες πλάτωμα που δημιουργείται στο εσωτερικό του Κάστρου αποτέλεσε την ελεύθερη επιφάνεια όπου αναπτύχθηκε ο μεσαιωνικός οικισμός του νησιού. Οι μέγιστες διαστάσεις του φυσικού αυτού σχηματισμού είναι περίπου 120x45 μ.

Στις αρχές του 15ου αιώνα, η έρημη και ακατοίκητη Αστυπάλαια εποικίστηκε και οχυρώθηκε με πρωτοβουλία του διοικητή της Τήνου και της Μυκόνου Giovanni IV-Zannaki Querini. Σε λίθο εντοιχισμένο στα λείψανα οχυρωματικού πύργου έχει χαραχθεί η ιδρυτική επιγραφή του Κάστρου, στην οποία αναγράφονται το όνομα του Giovanni Querini και η χρονολογία 1413 και εικονίζονται τα οικόσημα της βενετικής οικογένειας. Ο πύργος είναι χτισμένος με αρχαίο υλικό σε δεύτερη χρήση, διέθετε στέρνα και, πιθανότατα, θα αποτελούσε το τελευταίο καταφύγιο των κατοίκων σε περίπτωση πολιορκίας ή θα χρησίμευε ως κατοικία του άρχοντα. Στη θέση του χτίστηκε στα μέσα του 19ου αιώνα εκκλησία αφιερωμένη στην Παναγία.

Η προσπέλαση στο μνημείο γίνεται από πύλη, που βρίσκεται στο δυτικό άκρο της νοτιοδυτικής πλευράς, μέσω ενός χαμηλού διαβατικού, που καλύπτεται με τρία σταυροθόλια. Ο οχυρωματικός περίβολος του Κάστρου ταυτίζεται στην ουσία με τους συνεχείς, εξωτερικούς τοίχους των σπιτιών του οικισμού, τα οποία ήταν τοποθετημένα περιμετρικά, στα όρια του λοφίσκου. Με τις ενιαίες και αδιάσπαστες τοιχοποιίες τους σχημάτιζαν τον περιμετρικό αμυντικό δακτύλιο. Πρόκειται για τα λεγόμενα «ξώκαστρα». Τον εσωτερικό χώρο της οχύρωσης καταλάμβαναν τα «καστρινά» σπίτια, πυκνοχτισμένα και με ελάχιστους ελευθέρους χώρους για κυκλοφορία. Μεταξύ των υπόλοιπων οικιών ξεχωριστή θέση κατέχουν ένα ακόμα πυργόσχημο οικοδόμημα, στο νότιο άκρο του Κάστρου, γνωστό ως «Σαράι» και το λεγόμενο σπίτι «του Γιατρού».

Βασικό στοιχείο για τη ζωή του μεσαιωνικού οικισμού ήταν η πλατεία, ο δημόσιος χώρος συγκέντρωσης, η λεγόμενη «Μπλάτσα», η οποία, πιθανώς, βρισκόταν στην περιοχή γύρω από τον εξώναρθηκα του Αγίου Γεωργίου. Από το δίκτυο των «στενών», των δρόμων του οικισμού, ελάχιστα τμήματα έχουν εντοπιστεί.

Οι οικίες του Κάστρου κατέπεσαν, εν πολλοίς, στο σεισμό του 1956 και έπειτα από μια περίοδο κατοίκησης περίπου 500 χρόνων ο οικισμός εγκαταλείφθηκε εντελώς.

(Κωνσταντία Κεφαλά)

5. Αρχαιολογικό Μουσείο

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Αστυπάλαιας εγκαινιάστηκε το Σεπτέμβριο του 1998 και στεγάζεται σε ισόγεια αίθουσα που παραχωρήθηκε στο Υπουργείο Πολιτισμού από το Εκκλησιαστικό Φιλανθρωπικό Ταμείο Αστυπάλαιας.

Η έκθεση του Μουσείου οργανώθηκε στο διάστημα 1995-1996 και στα επόμενα χρόνια βελτιώθηκε και εμπλουτίστηκε με το κατάλληλο εποπτικό υλικό και με ειδικό οπτικο-ακουστικό πρόγραμμα.

Εκτίθενται ευρήματα που καλύπτουν ευρύ χρονολογικό φάσμα από την Προϊστορική εποχή έως και τα Μεσαιωνικά χρόνια. Ξεχωρίζουν τα πήλινα αγγεία, τα χάλκινα και λίθινα κοσμήματα και εργαλεία της Μυκηναϊκής εποχής από τις θέσεις Αρμενοχώρι και Σύγκαιρο.

6. Παραδοσιακή και νεότερη αρχιτεκτονική

Συγγραφή : *Φραγκούλη Δήμητρα* , *Κεφαλά Κωνσταντία* *(31/3/2005)*
Για παραπομπή : *Φραγκούλη Δήμητρα , Κεφαλά Κωνσταντία , «Αστυπάλαια», 2005, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Μ. Ασία*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6846>

Αστυπάλαια

Την εποχή της ενετοκρατίας, το τείχος του Κάστρου αποτελούν τα περιμετρικά σπίτια του, τα «ξώκαστρα», που είναι και τα παλιότερα. Σταδιακά οι κάτοικοι του νησιού, από το φόβο των πειρατών, χτίζουν και στο εσωτερικό του Κάστρου που σε όλο το α΄ μισό του 18ου αιώνα ήταν πυκνοκατοικημένο από σπίτια, σχεδόν όλα τρίπατα και μονόχωρα. Στην περίοδο 1830-1870 οικοδομήθηκε όλη η περιοχή γύρω από το Κάστρο, ενώ από τις αρχές έως τα μέσα του 20ού αιώνα το Κάστρο εγκαταλείπεται από τους κατοίκους του και η πόλη κατεβαίνει προς το Γιαλό. Το μονοπάτι που ενώνει το λόφο με το λιμάνι αρχίζει να αναπτύσσεται και να χτίζεται και από τις δύο πλευρές, δημιουργώντας ένα νέο κομμάτι της πόλης που μέχρι το 1947 είχε ολοκληρωθεί. Οι γειτονιές που δημιουργήθηκαν έξω από το Κάστρο είναι οκτώ: Πορταΐτισσα, Ασβεστωτή, Καράι, Πάλος, Μεγάλη Παναγιά, Σταυρός, Παπαδάκη και Πέρα Γιαλός.

Το αστυπαλιώτικο λαϊκό σπίτι, όπως και αυτό των άλλων Δωδεκανήσων, μοιάζει με τα κυκλαδίτικα. Κοινά γνωρίσματα είναι η λιτότητα της κάτοψης, ως αποτέλεσμα της απλής οργάνωσης των χώρων, η οικονομία του χώρου και το κυβιστικό σχήμα που χαρακτηρίζει την εξωτερική μορφή.

Το μονόσπιτο της Αστυπάλαιας, η πρώτη μορφή λαϊκής κατοικίας, όπως διαμορφώθηκε στο Κάστρο και όπως αργότερα εξαπλώθηκε και στον υπόλοιπο οικισμό, αποτελούνταν από μια στενόμακρη κάμαρη που βλέπει στο δρόμο, από μια πόρτα και ένα μικρό παράθυρο.

Το κατώι, που χρησιμοποιούνταν για την καθημερινή λάτρα και την αποθήκευση των γεννημάτων, συνδεόταν με το ανώι, που αρχικά είχε μόνο μια μεγάλη κάμαρα, μέσω μιας εξωτερικής πέτρινης ή ξύλινης σκάλας με καφασωτό κιγκλίδωμα. Τα βαμμένα με έντονα χρώματα ή κατάλευκα σπίτια πλαισιώνονται από ξύλινα μπαλκόνια, λιακωτά και υπέρθυρα με ενετικές επιδράσεις.

Αξιοσημείωτη είναι η έλλειψη αρχοντικών σπιτιών, που ίσως οφείλεται στην ανυπαρξία μεγάλων κοινωνικών διαφορών μεταξύ των κατοίκων.

Η παραπέρα εξέλιξη της κατοικίας συμβαδίζει με τον αναπροσανατολισμό της οικονομίας του νησιού και τη σχετική ευημερία μέσω του τουρισμού.

7. Λαϊκός πολιτισμός

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εσωτερική διακόσμηση του αστυπαλιώτικου σπιτιού που έχει εκφραστεί μέσω της αρχιτεκτονικής, της γλυπτικής, της υφαντικής, της κεντητικής, της αγγειοπλαστικής και κυρίως της ξυλογλυπτικής.

Η ξυλογλυπτική της Αστυπάλαιας είναι ιδιαίτερα ξεχωριστή. Φανερώνεται έντονα στα κουφώματα και τα ταβάνια των σπιτιών, τα οποία είναι περίτεχνα διακοσμημένα με πρωτότυπα σχέδια. Όμως η πιο περίτεχνη έκφρασή της είναι ο θαυμάσιος ξύλινος διάκοσμος του κρεβατιού με τις σειρές από ξυλόγλυπτα ράφια, τις λεγόμενες «κριντζόλες», ατόφιο δείγμα της τοπικής λαϊκής αρχιτεκτονικής, και τις περίφημες σκαλιστές σεντούκες.

Κορνίζες και άλλα διακοσμητικά στοιχεία νεοκλασικά ή και ιταλικής προέλευσης –μετά το 1920– δημιουργούνται και πάνω στη σοβαντισμένη επιφάνεια των τοίχων που συχνά χρωματίζεται.

Η Αστυπάλαια είναι γνωστή και για τους πολλούς και ξεχωριστούς παραδοσιακούς μουσικούς της. Οι λαϊκοί οργανοπαίκτες, κυρίως βιολιστές και λαουτιέρηδες, συνόδευαν και συνοδεύουν με τη μουσική τους τις γιορτές του κύκλου του χρόνου και της ζωής των κατοίκων του νησιού.

Σήμερα το ωδείο Αστυπάλαιας έχει ονομαστεί Ωδείο Αστυπάλαιας Νικήτα Καστρινού, στη μνήμη του περίφημου παραδοσιακού βιολιτζή του νησιού.

(Δήμητρα Φραγκούλη)

Συγγραφή : *Φραγκούλη Δήμητρα* , *Κεφαλά Κωνσταντία* *(31/3/2005)*
Για παραπομπή : *Φραγκούλη Δήμητρα , Κεφαλά Κωνσταντία , «Αστυπάλαια», 2005, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Μ. Ασία*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6846>

Αστυπάλαια

Βιβλιογραφία :

Γιαλλέλης Δ., *Ελλάδα – Τα νησιά μας. Οι μπλε οδηγοί*, Αθήνα 1992

Σάββαρη Ελένη, **Τσαμτσούρη Βάσω**, "Αστυπάλαια", *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, Μέλισσα, Αθήνα 1984, 10-34

Λειμωνά-Τρεμπέλα Ε., *Η Αστυπάλαια και η λαϊκή της αρχιτεκτονική*, Θεσσαλονίκη 1980

Δικτυογραφία :

Astypalea Island
http://www.astypalea.net/about.htm

List of sites of Community importance
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_259/l_25920060921en00010104.pdf

NATURA 2000
http://www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300_03.html

Αστυπάλαια
http://www.greecexplorer.com/

Αστυπάλαια
http://www.greecexplorer.com/astypalea/astypalea_gr_history.php

Αστυπάλαια
http://hellas.teipir.gr/prefectures/greek/Dodekanisou/Astipalaia.htm

Δωδεκάνησα, Αστυπάλαια
http://www.islasdelegeo.com/greek/islands/astypalaia/

Ιερά Μητρόπολις Λέρου Καλύμνου Αστυπάλαιας
http://www.leros.org/metropolitanate/index.htm

Ιστορία της Αστυπάλαιας
http://www.astypalea.net/island-history/greek.htm

Νότιο Αιγαίο: Βιότοποι της περιοχής
http://natura.minenv.gr/natura/server/user/region.asp?lng=GR&id=8

Γλωσσάριο :

βασιλική, η

Σημαντικός τύπος δημόσιου κτηρίου της ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής που χρησίμευε ως δικαστική αίθουσα και χώρος εμπορικών συναλλαγών και χρηματιστηριακών πράξεων ή απλώς ως τόπος δημόσιων συγκεντρώσεων και ακροάσεων. Στα χριστιανικά χρόνια χρησιμοποιήθηκε ως τόπος λατρείας και μετεξελίχθηκε σε ναό, ο δε τύπος των ναών που ονομάζονται βασιλικές είναι λιτές δρομικές, δηλαδή επιμήκεις, δομές.

Δηλιακή ή Α' Αθηναϊκή Συμμαχία, η

Συμμαχία που ίδρυσαν οι Αθηναίοι μετά το τέλος των Περσικών πολέμων (478 π.Χ.). Σε αυτήν εντάχθηκαν πολλές πόλεις-κράτη του Αιγαίου με την υποχρέωση να συνεισφέρουν πλοία ή χρήματα. Οι κατάλογοι με τα συνεισφερόμενα ποσά επιτρέπουν να αξιολογηθεί η οικονομική δύναμη των μελών.